

Zeleni glas

marec 2023 • letnik 26 • številka 1

ISSN 1408 - 9742

Signa d.o.o.

Topole 51/a, 1234 Mengeš
tel. (+386) 01/ 723 70 80
www.signa.si
e-mail: info@signa.si

Signaco d.o.o.

Topole 51/a, 1234 Mengeš
tel. (+386) 01/ 723 09 73
www.signaco.si
e-mail: info@signaco.si

OPTIKA KRSTIČ

OD LETA 1984

OKULISTIČNA AMBULANTA

Kratka čakalna doba
za koncesijski pregled
za očala.

Korekcijska stekla
izdelana na podlagi
DNEye® tehnologije
in povsem prilagojena
vašim očem.

Naročite se sedaj:
01/428-02-10
www.optika-krstic.si

TURISTIČNO DRUŠTVO
Zelena jama

VABI

v sodelovanju s Četrtno skupnostjo Jarše
vse krajanе, ki si želijo čisto in urejeno
okolje v svoji soseski, da po svojih
močeh sodelujejo v čistilni akciji.

PRIČAKUJEMO VAS

v soboto, 15. aprila 2023

ob 9.00 uri v Šmartnem pred gasilskim domom

ob 9.30 uri v Zeleni jami, Perčeva 22

ob 9.30 uri pred ČS Jarše, Kvedrova 32

Občane, društva, šole, stanovalce itd. obveščamo,
da vrečke in rokavice za čiščenje svojega okolja lahko dobijo
na sedežu ČS Jarše v času uradnih ur.

Informacije: Boris 041 - 431 662
Robert 041- 672 994

Erasmus projekt

V začetku šolskega leta 2020/2021 smo preko evropske platforme Erasmus vstopili s še petimi partnerji v mednarodni projekt z naslovom »Learn and participate« (Sodeluj v učenju). Gre za akcijo Partnerstva za sodelovanje (pod okriljem EU), ki ponuja številne možnosti in priložnosti sodelovanja v projektih partnerstvih, povezanih z izobraževanjem in usposabljanjem mladih za življenje.

Dvoletni projekt, ki se je zaradi epidemijo Covida podaljšal za leto dni, se letos zaključuje z mesecem avgustom. Partnerji, šest osnovnih šol vsega skupaj, s krovno organizacijo OŠ Jožeta Moškriča iz Ljubljane ter osnovnih šol iz Španije, Švedske, Madžarske, Estonije ter Turčije smo pripravili program izmenjav z določenimi temami in povezanimi aktivnostmi. Spoznanje, da šola ni le prostor, kjer učenci izpolnijo pričakovanja družbe, marveč prostor odkrivanja sebe, ciljev in odkrivanja poti, kako jih doseči, je (bilo) vodilo našega druženja in sodelovanja.

Posameznih izmenjav – mobilnosti so se udeleževali po štirje učenci tretje triade in dva mentorja, učiteljica spremljevalca.

Sledile so si po naslednjem vrstnem redu in temah: Ljubljana, Slovenija – Spoznavanje, Tallin, Estonija – Varnost na internetu, Sevilla, Španija – Evropska kultura, Stockholm, Švedska – Tradicionalna oblačila, igrače, igre, Budimpešta, Madžarska – Umetnost, Unye, Turčija – Učenje in participacija.

Učenka Monika Minjovič iz 9. a razreda je strnila nekaj vtisov iz mobilnosti v Estoniji:

V sredini aprila smo se štiri učenke zadnje triade osnovne šole Jožeta Moškriča, Sara, Rozalija, Katarina in Monika, z dvema učiteljicama, odpravile na potovanje v severni del Evrope. Naša šola je del Erasmus+ izmenjave, natančnejše projekta »Learn and Participate«, ki poleg Slovenije vključuje tudi Španijo, Madžarsko, Turčijo, Švedsko in Estonijo. Tako smo dobile prilo-

žnost, da potujemo v glavno mesto Estonije, v Talin.

Ponoči smo odpotovali in v soboto dopoldne že pristale na estonskem letališču, kjer so nas sprejeli gostitelji. Uspešno smo se namestili v hotelu in zvečer povečerali v mestu. V nedeljo pa smo prišle na nenadno idejo, skočile na trajekt in dan preživeli na Finskem.

Na začetku tedna smo pri zajtrku spoznali nekatere tuje udeležence projekta, nato pa smo se sprehodili do srednje šole, ene od javnih in najuspešnejših gimnazij Talina. Tam smo bili povabljeni na sprejemno prireditev, pri kateri smo spoznali še druge ter se predstavili v angleščini. Bilo je zanimivo in zabavno, delali smo v mešanih skupinah, se igrali in spoznavali. Nato smo imeli delavnico o varnosti na spletu, ki je predstavljala eno glavnih tem našega projekta. Po obedu smo se s tramvajem odpravili v stari del mesta. Od starega obzidja smo nadaljevali po pestrih in zgodovinsko precej bogatih ulicah z zanimivo srednjeveško arhitekturo in številnimi verskimi objekti. Zgovoren srednješolski vodič nam je s svojim znanjem izredno popestril vsako še tako blede stavbo tega pod Unescom zaščitenega mesta.

Torkova triurna vožnja z avtobusom je bila presenetljivo udobna, a hitro smo se zdramili, ko smo v mestu Tartu zagledali AHHA znanstveni center, ki je bil naš cilj. Nekaj ur je bilo absolutno premalo časa za ogled vseh fascinantnih stvari, ki jih je center ponujal. Preprosta in malo bolj kompleksna znanstvena načela, prikazana na zanimiv način; grafika, ki te pritegne in različni tematski deli. Od gasilstva, športa, biologije in vodnega dela, del z električnimi stvarcami in kompleksnimi napravami iz našega vsakdana in še na dolgo bi lahko naštevati. Razdrobljeni v skupinice smo hiteli naokoli in lovili ravnotežje, merili koliko vodnega pritiska zdržijo naše roke, viseli v mreži nad vsemi, testirali spomin, premikali sobe, se v eni noro tresli,

Foto: Monika Minjovič, 9. a

kolesarili po zraku in še in še. Vsega ne moremo izdati, je bilo pa zelo zabavno in poleg tega tudi poučno.

K pestrosti dneva je pripomogel še obisk mesta Tartu. Videli smo znano Univerzo Tartu ter prečkali Angelski most do observatorija z razgledom na mesto. Ogedali smo si postrani stolp in nekdanjo klet smodnika, zdaj pivnico, ki je zaradi 11 m visokega stropa zapisana v knjigo rekordov. Nato nas je avtobus pripeljal do t. i. The upside down house (»Narobe (obrnjena) hiša«). Stavba, ki daje vtis čudeža, saj v njej gravitacija očitno ne deluje, je bila fantastična za najstniške fotografe. Galerijo smo polnili z utrganimi fotografijami in lovili ravnotežje, ko smo hodili po stropu. Izredno zabavna hiša, ki je ob enem treninge za začetno zmedene možgane.

V sredini tedna smo na gimnaziji ustvarjali na temo varne rabe interneta s pomočjo novega računalniškega programa ter predstavljali svoje izkušnje s tega področja. Poslikali smo tudi vreče iz blaga in po kosilu je sledil obisk obale. Pomorski muzej Seaplane Harbour je skrival ogromne in čudovite ter zastrašujoče stvari. Od manjših pa do velikih ladji, boj, vesel, surf, orožja, tankov, podmornic in drugih morskih vozil. V spominu nam je ostalo predvsem podpalubje orjaške podmornice. Bilo je precej nepozabno.

Med zapletanjem v pogovore z učenci iz tujih držav smo v četrtek pristali v Estoniji. Iskreno bomo pogrešale Talin, Estonijo in vse nove prijatelje, s katerimi smo preživeli nepozaben teden. Kdo ve, morda pa se v prihodnosti še vrnemo.

ščeni stilom opreme in stavbe nasploh. Robotki, polno opremljen spalnik sredi delovnega prostora, polnilnik brez kabla, klopce za shranjevanje, zastekljene pisarne - vsak del opreme je pustil svoj vtis. Učili smo se uporabe programa, podobnega Photoshopu, in odkrivali različne možnosti. Estonija je resnično tehnično usmerjena država in še po vrnitvi v gimnazijo smo naredili lasten tehnični projekt; »stop motion« oz. animacijo iz številnih slik. Da si spočijemo oči, smo se zapeljali še v nakupovalni center, ki je imel na strehi eno najvišjih panoramskih koles z izredno lepim razgledom.

Kot bi mignil, je bil naš zadnji dan v Talinu. Potekalo je druženje, izmenjava stikov, kviz glede varne rabe interneta in ogled čudovitega filma, ki so ga Estonci sestavili iz posnetkov, ki so jih naredili med našimi dejavnostmi. Popoldne smo malo nakupovali in dan zaključili z ogledom filma »Dumbledorjeve skrivnosti« v večnadstropnem kinu, ki ima na voljo samopostrežbo prigrizkov. Po skupni večerji pa je bilo našega druženja med državami na žalost konec.

Sobotni dan je bil namenjen vrnitvi v Slovenijo in čas je bil za »vrnitev v resničnost«, a neverjetna izkušnja nam bo za vedno ostala v spominu. Toliko dogodkov, novih podatkov in spretnosti, druženja in spoznavanja malo drugačnega načina življenja. Iskreno bomo pogrešale Talin, Estonijo in vse nove prijatelje, s katerimi smo preživeli nepozaben teden. Kdo ve, morda pa se v prihodnosti še vrnemo.

Luka Blagjanje

Knjižica receptov

Na spletni strani vrtca Zelena jama smo objavili knjižico receptov, ki je nastala v Tednu slovenske tradicionalne hrane v mesecu novembru. V njej so zbrana razmišljanja otrok o slovenski hrani in recepti, ki so jih preizkusili otroci v vrtče-

skih skupinah. Knjižica prikazuje, kako so se kuhanja lotili otroci v vrtcu, kjer se je mlelo, rezalo, mešalo, gnetlo, kuhalo in peklo in vas navduši, da si jedi pripravite še sami.

Irena Skubic Grabner

Podnebje, hrana in nove tehnologije

Tretjina v ozračje izločenega ogljikovega dioksida je posledica hrane. Če želimo pomagati okolju, da si opomore, potem je nujno, da se zavedamo vpliva hrane ter svojo izbiro prilagodimo z ustrežno spremembo prehranjevalnih navad. Vprašanje je, kakšno hrano bi morali jesti, da bi bila ta okusna in hkrati ne bi uničevala Zemlje. Je to sploh možno? Toplogredni plini so resna grožnja naši prihodnosti. Zmanjšujejo biotsko raznovrstnost in povzročajo izgubo življenjskega prostora. Ogljični odtis dodatkov na poljih, kot so razna gnojila, nekatere živali proizvajajo metan, ki je močan toplogredni plin, tukaj je še prevoz, predelava, pakiranje, vse to zviša ogljični odtis živila, ki ga kupimo.

Losose gojijo na farmah, hranijo jih z majhnimi ribicami, ki so jih ulovili v morju in s hrano, ki so jo naredili iz njih. Granulirana hrana vsebuje 10 % ribje moke, prav toliko ribjega olja ter druge rastlinske dodatke. Če ribe hraniš z drugimi ribami, je to precej potratno glede ogljičnega odtisa. Zato gre razvoj v smeri, da ogljikov dioksid, ki nastane v industrijskih procesih, zajamejo in odvedejo ter ta postane hrana določenim bakterijam, ki so ga sposobne uporabiti kot hra-

no zase. Tako posebne bakterije porabljajo ogljikov dioksid in iz njega ustvarjajo beljakovine. Te beljakovine so potem lahko hrana za losose na farmah. Za zdaj gre le za laboratorijski proces, upajo pa, da bodo zadeve čim prej tako napredovale, da bo možno zgraditi obrate za pridelavo takšne beljakovinske hrane za gojenje lososov oziroma za krmo. Verjetno je to ena izmed tehnologij prihodnosti. Rastline vežejo ogljikov dioksid iz okolja in naredijo glukozo, tu pa bakterije naredijo beljakovino. Te so prepotrebne za izgradnjo mišičnega tkiva.

Pakirana morska hrana ima ponekod oznako MSC z modro kljukico, kar pomeni, da je bil pri pridelavi uporabljen trajnostni princip. Skušne in slaniki plovejo v jatah bližje morski gladini in jih je zato lažje ujeti, kar se pozna tudi pri njihovem ogljičnem odtisu. Govedina, ki jo jemo, je velikokrat uvožena. V Braziliji krčijo gozdove, da zgradijo hleve, kjer je lahko govedo, tega pa hranijo s sojo. Polja, na katerih gojijo sojo, so spet pridobili tako, da so posekali gozdove. Ogljični odtis take govedine je celo trikrat višji od britanske govedine oziroma naše domače govedine. Pri piščancu se je treba zavedati, da je ogljični odtis piščanca iz proste reje višji

kot od tistega iz industrijske. Je pa piščanec iz proste reje prav gotovo srečnejši.

Izmed novih tehnologij ima prihodnost tudi posebna fasadna barva. Barva je sestavljena iz delcev, ki vežejo nase nezaželene izpušne pline ter tako čistijo zrak. Ponekod jo v večjih mestih že uporabljajo za izdelavo grafitov na stavbah, ki stojijo ob bolj prometno obremenjenih križiščih. Uporabna je tudi za izboljšanje zraka v podzemnih garažah. Veliko mikro delcev preide v ozračje tudi pri zaviranju. Ob trenju gum s cestiščem, se mikro delci gume razpršijo v ozračje. Razvoj gre v smer, da bi te delce zajela posebna naprava, ki bi se montirala neposredno ob gume oziroma zavore. Veliko onesnaženja povzročata tudi mikroplastika iz pralnih strojev. Tkanine iz flisa, krpe in ostala sintetična vlakna izločajo v vodo v pralnem stroju nezanemarljive količine mikrodelcev. Tehnologija išče rešitve, kako bi s pomočjo

uporabe magnetov te delce ulovili in jim preprečili, da bi se izločili v okolje. Plastika je čedalje večji problem za okolje.

Kaj pa rastline? Te so za okolje izrednega pomena. Veliko pozornosti so deležna drevesa, izjemnega pomena je njihov vpliv na podnebje. Vpliva trave pa se marsikdo ne zaveda. Ljudje kosijo travo, ko je še zelo majhna. Če je trava višja ima več klorofila in veže veliko več ogljikovega dioksida. Zdaj so celo razvili posebno vrsto trave, ki veže iz zraka šestkrat več ogljikovega dioksida kot enaka površina gozda. Primerna je tako za posamezne potrošnike kot za področja ob avtocestah, različna degradirana področja in ostalo uporabo. Ta vrsta trave zajema tudi dušik in trdne delce iz okolja. Rastlino, ki so jo pridobili z žlahtnjenjem, prodajajo pod oznako ECO₂ GRASS®. (mp)

TURISTIČNO DRUŠTVO
Zelena jama

TECTUM-R
izdelava streh, izolacij in stropov, d.o.o.
Rajif Brković
Novo Polje X/6, Ljubljana
GSM: 041/711-801
Tel., fax: 01/542-35-13
E-mail: rajif.brkovic@gmail.com

Sudoku

4	9				1	8		
	6	3						
					4			
	8						6	7
2								
	1			8		2		
				2		4		
		7	8	4	9			6
					7	1	3	

Navodilo

Prazna polja v danem kvadratu izpolnite s številkami od 1 do 9 tako, da bo v vsaki vrstici, vsakem stolpcu in vsakem manjšem kvadratu, omejenem z debelejšimi črtami, vsaka izmed števil od 1 do 9 nastopala natanko enkrat.

Rešitev

8	3	1	7	5	6	4	2	9
9	2	7	8	4	9	1	3	7
6	7	4	3	2	1	2	4	5
7	1	6	8	3	5	6	1	7
1	8	1	5	7	6	9	4	2
3	8	5	4	1	2	4	1	2
8	7	1	5	3	3	8	4	2
5	6	3	2	6	2	6	7	1
4	8	5	3	7	6	1	8	5

V naših križankah

je tudi v dvoje lepo.

Križanke po meri reševalcev.
Ker si zaslužite najboljše.

3K

www.trik.si

Zeleni glas

ZELENI GLAS je glasilo Turističnega društva Zelena jama. Zeleni glas je mesečnik in pokriva območje četrtnih skupnosti Jarše in Moste.

Izdajatelj: Turistično društvo Zelena jama, Bezenškova 22, 1000 Ljubljana
Za izdajatelja: Maja Pirc • Telefon: (01) 544 66 03 • GSM 041 431 657

• Naslov za prispevke: Zeleni glas, Krožna pot 62, 1000 Ljubljana • e-mail: zeleni.glas@amadej.si

• Glavni urednik: Maja Pirc • Uredniški odbor: Boris Pirc, Vida Lovše, Gregor Žura • Novinarji: Maja Pirc, Boris Pirc, Lea Rigler, Vida Lovše • Oblikovanje in prelom: Jan Lovše • Naklada: 10.000 izvodov • Naslovnica: Obnova obvoznice H3 in križišča v ČS Jarše • Foto: Boris Pirc

Predsednik Sveta četrtne skupnosti Moste

Nekateri ljudje komaj dočaka-jo, da se po upokojitvi prepustijo počasnemu ritmu življenja in si oddahnejo od poklicnih obveznosti ter odgovornosti, drugi pa ne morejo iz svoje kože in ostajajo tako ali drugače aktivni člani v svoji skupnosti. Ti se trudijo izboljšati kakovost življenja v svojem okolju s tem, da opozarjajo na probleme, dajejo pobude za spremembe in izboljšave. Gospod Igor Bole je gotovo eden teh. Njegovo sodelovanje v Svetu četrtne skupnosti Moste se je pravzaprav začelo že veliko pred upokojitvijo leta 2018. Prvi mandat je bil član sveta, v naslednjem podpredsednik, pred kratkim pa je nastopil že drugi mandat kot predsednik sveta. Ljubljčan iz centra prestolnice, ki se je po nekaj letih najemniškega življenja na različnih koncih mesta z družino preselil na takrat komaj zgrajene Nove Fužine, kjer živi še danes.

Z Mostami je bil povezan ne le privatno, ampak tudi službeno. Zanimanje za tehniko ga spremlja že od osnovne šole in kasneje se je vpisal na Srednjo strojno tehnično šolo v Ljubljani, po maturi pa je nadaljeval študij na Fakulteti za strojništvo Univerze v Ljubljani. Po diplomi leta 1978 se je kot študent Železniškega gospodarstva Ljubljana zaposlil v podjetju Centralne delavnice s sedežem v Mostah. Tu je delal na področju vzdrževanja tirnih vozniških sredstev, a mu je manjkalo pravih delovnih izzivov, ki te vznemirjajo in ženejo naprej – tako se je po petih letih dela na železnici zaposlil v Toplarni Ljubljana kot vodja proizvodnje. Sedaj je toplarna sicer znana kot Energetika Ljubljana enota Termoelektrarna Toplarna Ljubljana, skrajšano TE-TOL. Pravi, da ga je želja, da bi našel izboljšave, boljše in naprednejše rešitve vedno spodbujala in mu dajala zagona za naprej, čeprav je bilo včasih tudi težko. Delo v TE-TOL-u, kjer je ostal do upokojitve, je bilo vsekakor kompleksno, interdisciplinarno in polno izzivov. Če mu je čas prej tekkel prepočasi in je bilo dela premalo, so delovni dnevi v toplarni kar švignili mimo in izzivov ni nikoli zmanjkalo. Poleg pridobljene znanja s področja strojništva je delo vodje proizvodnje zahtevalo še znanja iz ekonomije, energetike, ekologije ter drugih področij. Ta znanja je pridobil z opazovanjem, učenjem in samoizobraževanjem.

V smehu doda, da so se sodelavci včasih kar bali ponedeljkov, saj je čez konce tednov pogosto študiral določeno temo in prišel do novih idej, ki jih je potem predstavil sodelavcem. Prepričan je, da so ustrezno izobraženi in izkušeni kadri na zahtevnih delovnih mestih na področju energetike tako redki in dragoceni, da bi morali odgovorni narediti vse, da bi jih zadržali v panogi in ne nazadnje v Sloveniji. Poleg ustreznih visoke izobrazbe gre še za leta in leta učenja in nabiranja dragocenih izkušenj, pa tudi samoiniciativnosti jim ne sme manjkati, takih pa ni veliko.

V olajšanje mu je, da je v vseh 35 letih v TE-TOL-u le nekajkrat prišlo do večjih težav ali nesreč, čeprav gre za okolje, kjer ne manjka potencialnih nevarnosti. Med drugim je to dejstvo pomenilo, da je moral biti prav vse dni v letu in vsako uro dneva v pripravljenosti, da zazvoni telefon in da bo treba pomagati reševati kako zagato. Ta pritisk je bil zanj, ki ima močan občutek odgovornosti in pripadnosti ter je bil vedno zanesljiv sodelavec, včasih težak, a ga je sprejel kot del paketa. Če želiš izzivov polno in pestro delo, potem je potrebno računati tudi na nepričakovane situacije in pritiske. Glede na to, da je njegov dom na Fužinah blizu TE-TOL-a in da so bili standardi glede hrupa v preteklosti mnogo nižji, je lahko že po zvokih, ki jih je spuščala toplarna od doma ugotovil, da se dogaja nekaj nenavadnega in da mora pohiteti v službo.

Ob vsem tem mu je ostalo malo časa za hobije in prosti čas, a posebno v zadnjih letih se rad sprosti ob urejanju nekdanje kmetije v Prekmurju, kjer je domačija njegove soproge.

Sicer pa z dolgoletnim delom v Svetu četrtne skupnosti Moste poskuša tokrat na drugačen način prispevati k boljšemu danes in jutri. ČS Moste je ena od sedemnajstih četrtnih skupnosti v Mestni občini Ljubljana ter je po površini najmanjša, a po številu prebivalcev je na četrtem in po gostoti naseljenosti na prvem mestu med njimi. Zajema naselja Moste, Kodeljevo, Selo, Nove Fužine in Studenec. Njena barva je rumena, zaščitni znak pa sonce, saj so Moste tam, kjer sonce vzhaja.

Z delovanjem sedemnajstčlanskega sveta je gospod Bole zelo zadovoljen. Prepričan je, da delajo

dobro, saj jih ne glede na politično pestrost povezujejo skupni cilji. Članice in člani Sveta ČS svoje delo opravljajo prostovoljno in niso »v službi« v četrtni skupnosti, kot je morda zmotno razmišljanje. Za usklajeno in dobro delovanje sveta ter organizacijo prireditev in akcij ima veliko zaslug tudi koordinatorka, ga. Barbara Šivec, brez katere si težko predstavlja tako uspešno delo. Sicer pa se v svetu ČS ukvarjajo s številnimi praktičnimi problemi, dajejo pobude za njihovo reševanje in podobno. Med njimi izstopajo ureditev varnih prehodov za pešce in kolesarje na Kajuhovi cesti in Pokopališki ulici, osvežitev zarisa parkirnih mest v naselju Nove Fužine, tekoče vzdrževanje vseh zelenih površin in izgradnja nove stavbe Tržnice Moste s podzemno garažo. Zelo si želijo tudi izgradnje nove večnamenske stavbe Center Fužine, saj je stara stavba že v slabem stanju. Več teh projektov je še v teku, uspelo pa jim je že vzpostaviti območja »cone 30« v naselju Moste. Pri realizaciji nekaterih ciljev je ponagajala tudi epidemija covid-19, a upa, da se bodo stvari kmalu premaknile naprej.

Kot prebivalec naselja Nove Fužine je neposredno udeležen in vidi, kje bi bilo potrebno storiti več. Čeprav ali prav zato, ker ima Fužine rad, v zadnjih letih opaža, da postaja vse večji problem nepravilno parkiranje ter parkiranje po pločnikih in zelenicah. Prepričan je, da bi se dalo veliko urediti z rednejšimi nadzori in doslednim in strožjim kaznovanjem kršiteljev. Vsekakor pa bo potrebno dolgoročneje poskrbeti za več parkirnih mest, saj se je število avtomobilov od osemdesetih let, ko so zrasle

Nove Fužine, močno povečalo.

V prihodnjih mesecih bo ČS Moste organizirala osrednjo čistilno akcijo, ki bo 18. aprila, mesec dni kasneje (od 16. do 18. maja – v MAO-u) bo organiziran dogodek Pomlad v Mostah, 30. maja pa Moščanski dan sosedov, na katere so občani in občanke toplo vabljeni. Kot je prepričan naš sogovornik, se da s strpnostjo in željo po skupnim dobrim ogromno narediti za bolj urejeno in prijetno sobivanje vseh krajanov, prireditev in drugi dogodki pa stkejo med njimi niti povezanosti in dobrih medsebojnih odnosov.

Ob koncu se mu zahvaljujemo za pogovor in mu želimo še veliko uspešno udeležanih zamisli in rešenih težav. S predsednikom se lahko tudi osebno srečate vsako prvo sredo v mesecu po predhodnem dogovoru po telefonu ali preko e-pošte. (lr)

Svet Četrtne skupnosti Moste vabi

vse krajanе, sosede, prijatelje in znance,
ki imate občutek za lepo in urejeno
da se udeležite

**OSREDNJE ČISTILNE AKCIJE
V TOREK, 18. APRILA 2023**

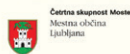
Zbirni mesti:

- ob 9.00 uri, Tržnica Moste, Zaloška 55
- ob 16.00 uri, Dom starejših občanov Fužine, Nove Fužine 40

Svet Četrtne skupnosti Moste bo na zbirnih mestih zagotovil vreče in rokavice ter zamenjal polno vrečo smeti za lončnico

Prijave na akcijo sprejemamo po e-pošti: mol.moste@ljubljanasi.si
ali po telefonu 01/544 23 75

VESELIMO SE SKUPNEGA DELA ZA LEPŠE OKOLJE!

Akcija bo potekala v sklopu akcije Za lepšo Ljubljano.

Družinski park Muste

Eden od pomembnejših projektov MOL-a, ki teče v Mostah, je urejanje družinskega parka Muste na stičišču Štepanjskega naselja in Novih Fužin. Ime parka ima zgodovinsko osnovo, izhaja iz Franciscejskega katastra za Kranjsko (1823-1869) in predstavlja najstarejše znano zapisano poimenovanje tega območja.

Idejne zasnove za park so bile narejene že leta 2015, gradnja pa se je začela 2017 in vsako leto pride na vrsto nekaj novega. Gre za projekt, ki je del širše ideje urejanja degradiranih območij, zlasti blizu večjih stanovanjskih naselij. V tem primeru gre za obrežje Ljubljani med Zaloško in Litjsko cesto, kot rečeno na stičišču Štepanjskega naselja in Novih Fužin

ter starih naselij Moste in Fužine. Prenova javnih površin v Ljubljani poteka iz zgodovinskega jedra proti robom, druga strategija dolgoročnega razvoja mesta pa vključuje obravnavo obrečnega prostora Ljubljani kot vzdolžnega parka, ki povezuje mesto s krajinskim zaledjem. Projekt torej združuje obe strategiji.

V parku je že od 2018, ko je bil odprt, urejeno otroško igrišče z igrali za vse starostne skupine otrok in gibalno ovirane otroke ter urbani javni sadovnjak s 64 sadnimi drevesi starih sort jablan, hrušk, kutin in sliv. Plodovi teh bodo na voljo vsem obiskovalcem parka. Blizu je še drevored s štirinajstimi parkovnimi drevesi in urejeno parkirišče za gibalno

ovirane, ki je s potko povezano z igriščem. Do leta 2021 je bilo urejeno še vrtičkarsko območje z 82 vrtički ter sprehajalne poti s klopki in ležalniki za preživljanje prostega časa.

Kar še manjka, je izgradnja t. i. doživljajskega mosta, povezovalne brvi za pešce in kolesarje v dveh nivojih, ki predstavlja največji poseg v okviru celovite ureditve parka. Ta bo povezal naselje Nove Fužine in Štepanjsko naselje

ter prenovljen prostor obeh nabrežij v doživljajsko in funkcionalno celoto. S tem želijo ustvariti sodobno, večnamensko parkovno okolje z raznolikimi programi in ambientii (čitalnica Knjižnice pod krošnjami, plezalna stena, nagubana mostna površina kot skate park, prireditveni avditorij itd.), kot so zapisali v predstavitvi projekta na spletni strani ljubljana.si. (lr)

Vir: <https://www.ljubljana.si/>

Zamaškonjami

Smo otroci iz skupine Ježki, stari tri do štiri leta in prihajamo iz vrtca Otona Župančiča, enota Mehurčki. Smo radovedni, navihani in živahni otroci, ki pa vedno radi pomagamo in naredimo nekaj za soljudi.

V mesecu februarju smo sodelovali v ustvarjalno-trajnostnem natečaju Zamaškonjam z dobrodelno noto. Namen natečaja je, da mladim privzgojimo odgovornost in odnos do narave. Z ločevanjem in zbiranjem plastičnih zamaškov smo otroci skupine Ježki tudi dobrodelni. Z zbiranjem bomo pomagali otrokom in odraslim z mo-

tnjami v razvoju, društvu Vesele nogice. Za zbiranje zamaškov smo izdelali Zamaškonjame – koše za zbiranje plastičnih zamaškov.

Ker spodbujamo sodelovanje med vrtcem in družino, smo se odločili, da Zamaškonjame naredimo skupaj s starši. Na popoldanskem srečanju v februarju smo vsi skupaj zavihali rokave in ustvarili pet košev za zamaške. Med prijetnim druženjem smo naredili živahnega ježka, pogumnega Spider mana, navihano lisičko, čisto pravo raketo in majhnega robota. Srečanje je potekalo v sproščenem vzdušju. Starši in otroci so bili

ustvarjalni in domišljija je naredila prave čudeže. Po koncu smo se še malo posladkali z dobrotami, ki so jih spekli in prinesli starši.

Naše Zamaškonjame smo razstavili po naši enoti, ko pa jih bomo do konca marca napolnili z zamaški, jih bomo poslali društvu

Vesele nogice. Otroci že z velikim navdušenjem prinašajo zamaške, kar nas zelo veseli. Uspelo nam je, da smo jim približali skrb za okolje, hkrati pa tudi dejstvo, da je zelo dober občutek, ko pomagaš soljudem.

Mateja, Tina in Tara

Praznik Vrtca Jarše

V Vrtcu Jarše vsako leto v mesecu maju organiziramo zaključno prireditev Praznik Vrtca Jarše, ki jo pripravljamo v sodelovanju s ČS Jarše. Prireditve poteka na razgibani in skrbno urejeni travnati površini igrišča enote Kekec. Tradicionalna prireditve s svojo raznolikostjo in bogatim programom vsako leto privabi veliko število udeležencev in smo nanjo ponosni. Zaradi epidemije od leta 2019 nismo izvedli nobenega javnega dogodka, zato je bilo maja 2022 še bolj slovesno in sproščeno vzdušje. Prireditve smo pospremili z nagovorom ravnateljice, himno Vrtca Jarše in nadaljevali s programom, ki je bil v skladu s prednostnimi nalogami vrtca. Rdeča nit prireditve je bilo področje gibanja. V ta namen smo

strokovni delavci na travnati površini igrišča pripravili osem gibalnih postaj, na katerih so se otroci urili v različnih veščinah. Za opravljeno dejavnost so prejeli štampiljko in za vse zbrane štampiljke so na stojnici Sklada dobili simbolično nagrado. Predstavilo se je veliko zunanjih izvajalcev: ABC šport, KRG Tim, Taekwondo, Funfood, PIP Ljubljana Konjeniški Klub in Plesna zvezda. Vsi zunanji izvajalci so h gibalni aktivnosti spodbudili najmlajše obiskovalce prireditve.

Zaposleni Vrtca Jarše so organizirali bogat srečelov in poskrbeli za prazne želodčke. Najstarejše skupine otrok so pripravile razstavo likovnih izdelkov na temo gibanja.

Teden pred prireditvijo smo

organizirali zbiralno akcijo starega papirja. Odziv staršev je bil velik, skupaj z otroki so cel teden pridno nosili papir in ga odložili v zabojnik. Celoten izkupiček od prireditve je vedno namenjen Skladu Vrtca Jarše, ki s svojimi sredstvi skrbi tako za zviševanje nadstandarda otrok kot za otroke iz socialno šibkih družin.

Izvedbo prireditve nam omogoča veliko število sponzorjev in donatorjev, ki se jim ob tej priložnosti iskreno zahvaljujemo za

trud in vsa sredstva in predvsem za pripravljenost na sodelovanje.

Prireditve v celoti organizirajo in izvedejo visoko motivirani zaposleni Vrtca Jarše, ki s svojo predanostjo uresničujejo vizijo Vrtca Jarše in sledijo načrtovanim prednostnim nalogam. Vsako leto ima prireditve drugačno temo in kmalu boste izvedeli temo letošnje prireditve, na katero ste v mesecu maju vabljeni vsi majhni in veliki.

Vida Teh

Akcija Šolar na smučī

Projekt Šolar na smučī poteka že od leta 2014. Letošnja akcija, ki je bila osma, se je zaključila 3. marca na Mariborskem Pohorju. Dve leti je zaradi epidemije žal odpadla, letos pa so jo s toliko večjim veseljem ponovno zagnali. Osnovni namen akcije je, da se tudi otrokom, ki sicer nimajo te možnosti, omogočijo brezplačne zimske športne aktivnosti, vesela doživetja ter druženje na snegu. Smučanje, tek na smučeh in deskanje na snegu je žal za mnoge družine prevelik finančni zalogaj.

Gre za skupen projekt Smučarske zveze Slovenije, Policije in Zavoda za šport RS Planica, njegova ambasadorja pa sta Katja Majdič in Jure Košir.

Samo letos je bilo udeleženi kar 3500 otrok iz 62 osnovnih šol iz vse Slovenije, ki so se lahko odločili za smučarski tek, alpsko smučanje ali deskanje na snegu. Začelo se je v ponedeljek, 23. januarja, s tekom na smučeh na Pokljuki, zaključilo pa 3. marca na Mariborskem Pohorju. V tednih med 23. in 28. januarjem, potem

pa še med 27. februarjem in 3. marcem je bilo za otroke na voljo pet prizorišč za tek na smučeh in šest prizorišč za alpsko smučanje na naslednjih lokacijah: Pokljuka, Medvode, Planica, Rogla, Stari Vrh, Gače, Kope, Cerklje in Mariborsko Pohorje. Otroci so se poleg tega letos razveselili posebnega presenečenja, obiska smučarskega asa Boštjana Klineja, ki je zaposlen na Oddelku vrhunskih športnikov v Policiji.

Letošnja akcija je dajala velik poudarek predvsem na varno

smuko oziroma uporabo smučišča in na zabavo na snegu. Varnost med smučanjem je izjemno pomembna, saj je smučišče podobno cestišču, na katerem je potrebno upoštevati določena pravila, da so vsi udeleženci na njem varni. Policisti so nad projektom navdušeni in ga z veseljem podpirajo, saj spodbuja mlade k zdravemu načinu preživljanja prostega časa, hkrati pa jih uči smučanja in spoštovanja pravil varne smuke.

(1r)

Judo klub Sokol

V maju 2022 smo se udeležili DP Osnovnih in Srednjih šol, kjer je Živa Vilfan (BIC Ljubljana) osvojila 2. mesto, Tina Jaklič (Gimnazija Vič) 5. mesto, tekme se je udeležil tudi Maj Pušnik (Srednja zdravstvena šola Ljubljana). Popoldne pa so med osnovnošolci tekmovali Miha Kralj (OŠ Oskarja Kovačiča), ki si je priboril 3. mesto, Mile Višekruna (OŠ Nove Jarše), 5. mesto, Špela Kralj (OŠ Oskarja Kovačiča), ki je zaradi poškodbe tekmo predčasno končala in bila na koncu na 7. mestu ter Martin Škraba (OŠ Nove Jarše). Med odmorom pa so naši člani inkluzivnega juda pod vodstvom Tine in Gastona zbranimu občinstvu predstavili judo kate za osebe s posebnimi potrebami.

Že takoj naslednji konec tedna je potekal Pokal Šiške in Palijev Memorial, Sokoli smo se udeležili obeh tekem, kjer smo se odlično borili in pridobivali nove izkušnje na tatamiju. V soboto je potekal Pokal Šiške, kjer smo s skupinami cicibanov in mlajših dečkov dosegli naslednje rezultate: Lan Bobnar 3. mesto, Petar Bohinc 3. mesto, Žiga Fevžer 3. mesto, Karim Julevič 2. mesto, Žan Mučič 2. mesto, Luka Omerza 3. mesto, David Jan 5. mesto, Vuk Čerović 7. mesto. V nedeljo

pa se je odvijal 19. Palijev Memorial, kjer smo s skupinami starejših dečkov in mlajših kadetov osvojili: David Lužnik 1. mesto, Martin Škraba 3. mesto, Kajtan Stanislavjevič 7. mesto in Mile Višekruna 7. mesto.

Medtem, ko so naši Sokolčki pridno tekmovali, se je naša trenerka Tina Pestotnik v imenu Specialne Olimpijade Slovenije udeležila kata seminarja v Švici, v mestu Uster. Seminarja so se udeležili tudi trenerji iz Nemčije, Švice, Irske, Islandije, Finske, Izraela, Romunije, Avstrije, Madžarske in Latvije. Spoznavali so različne načine učenja Nage no kate in prilagajanja posameznikom, zadnji večer pa so člani Judo kluba Uster pripravili zabavni večer s tradicionalnimi švicarskimi jedmi.

Zadnje tekmovanje pred poletnimi počitnicami za mlajše (U12) in starejše (U14) dečke in deklice je potekalo v Krškem. Naši mladi Sokoli so dosegli: Martin Škraba 3. mesto, Mikita Mimosiev 5. mesto, Kajtan Stanislavjevič udeleženec, Žan Mučič, 1. mesto, Karim Julevič, 2. mesto, Vuk Čerović, 5. mesto in Luka Omerza 5. mesto.

Pred začetkom počitnic pa so bili zelo pridni tudi naši judoisti iz prilagojenega programa in

sicer so se udeležili 19. poletnih državnih iger Specialne Olimpijade 2022, kjer so osvojili 1. mesto: Lars Kajfež, Žan Karlavec, Nejc Zajc, Tina Skerlep, Živa Golob, 2. mesto: Gapšer Šilc, Aljaž Colarič, Anže Zalaznik in 3. mesto: Nejc Fister, Tine Muller, Toni Perič in Andrej Taškov. Za enega od njih pa se tekmovanja še niso končala. Gašper Nadu je Slovenijo zastopal tudi na avstrijskih državnih igrah Specialne Olimpijade, kjer je osvojil odlično 3. mesto, ter skupaj z judoistoma Nikom Jerkovičem (JK Jesenice) in Žigo Vangošem (JK Z'đežele Sankaku) dosegel odlično ekipno 3. mesto. Po kratkem poletnem premoru, smo se hitro vrnili nazaj na tatami, saj je avgusta že sledilo DP v Katak. Naši judoisti so se tekmovanja v Izoli udeležili in dosegli veliko odličnih uvrstitev. 1. mesto: Žiga Košec in Martin Pečnikar – Nage No Kata, Živa Vilfan in Tina Jaklič – Kime No Kata, Benjamin Mehič in Dar-

ko Krašovec – Kodokan Goshin Jutsu, 2. mesto: Tina Pestotnik in Benjamin Mehič – Nage No Kata, Darko Krašovec in Benjamin Mehič – Ju No Kata, Lara Svetec (JK Ravne na Koroškem) in Tina Pestotnik – Kodokan Goshin Jutsu, Živa Vilfan in Tina Jaklič – Katame No Kata U23, 3. mesto: Tina Jaklič in Živa Vilfan – Ju No Kata, Živa Vilfan in Tina Jaklič – Katame No Kata, Lara Svetec (JK Ravne na Koroškem) in Tina Pestotnik – Kime No Kata, 4. mesto, Tina Pestotnik in Lara Svetec (JK Ravne na Koroškem) – Ju No Kata, Lovro Močnin in Tina Jaklič – Nage No Kata. Tekmovanja so se udeležili tudi trije judoisti prilagojene skupine, in nastopili v splošni konkurenci z ostalimi judoisti v kategoriji Nage No Kata 3G in osvojili: Toni Perič in Lovro Močnik 11. Mesto, Matej David in Darko Krašovec 12. mesto ter Aljaž Colarič in Tina Pestotnik – 13. mesto. Čestitamo vsem.

Tina Pestotnik

Zimovanje na Pokljuki

V zadnjem tednu februarja se je 31 otrok iz vrtca Zelena jama enot Vrba in Vejica odpravilo na zimovanje na Pokljuko. Čeprav v Ljubljani že nekaj časa ni več snega, je bila na Pokljuki še prava zima. Sneg je kar vabil,

da bi si nataknil smučke in se spustili po bregu. To so tudi naredili. Nekateri zelo pogumno, saj so smučanje že poznali, drugi pa bolj previdno, a vendar v veselem pričakovanju. Sprva se je bilo potrebno kar potruditi, saj premika-

ti se s tako dolgimi stopali res ni enostavno. Ampak pod vodstvom smučarskih vaditeljev je bila konec koncev tudi to mala malica. Čisto vsi otroci so v petih dneh usvojili prve smučarske zavoje in se naučili vožnje z vlečnico in s

sidrom. Zadnji dan so se udeležili zaključne tekme v paralelnem vesleslalomu. Vsi so bili zmagovalci in vsi so se domov vrnili z medaljo okoli vratu.

Andreja Dimnik

V vrtincu Gran Bolera

Po hodnikih med pisarnami, studii in garderobami Španskih borcev se v zadnjih tednih vsakodnevno, nekje malo pred poldnevom, ko plesni ansambel opravi zadnja razgibanja, tiho prikra-de znana melodija. Bolero kroži in zavija, v neskončni ponovitvi enakega ritma. Skozi krešendo se iz minute v minuto glasnejša melodija zavrti v eni, dveh, treh ponovitvah, napolni hišo in jo zaziblje v mirno, delovno harmonijo. Slišite, kako uhaja skozi okna dvoran?

Ko avtorja Jesúsa Rubia Gama vprašam o koreografiji, ki jo je pripravil za Veliki Bolero, je iskren - prav repeticija je pomembno usmerila njegovo ustvarjalno pot. Ob kriznem gospodarskem in malodušnem političnem stanju v domači Španiji je več let zaman iskal navdih za nadaljevanje umetniške prakse. Ko je na eni od plesnih vaj zaslišal ponavljajoči se ritem Ravelovega Bolera, ga je ta zdramil kot impulz, ki vodi naprej, poln energije. Pove, da je začutil popolnoma nov zagon in se zavedel, da nas prav skupnost, ki se tvori ob plesu, pogosto odre-

ši osamljenosti.

Jesús Rubio Gamo je neodvisni plesalec in koreograf iz Madrida. Študij koreografije na Londonskem Contemporary Dance School je končal z odklikovanjem, plesna mreža Aerowaves pa mu je nadela zavidljivo oznako enega dvajsetih najrelevantnejših koreografov v Evropi.

Bolero se mu je ponudil sam in vzel ga je. Plesala sta večkrat in na več mestih, kot bi si jih avtor upal zamisliti. Skladba je preživela pandemijo leta 2020 in plešeta še vedno.

Skladatelj Maurice Ravel je preprosto melodijo leta 1928 zložil na ideji, da bi ta do svojega vrhunca rasla le s harmonijo in instrumentalno inovativnostjo. Izvedel je pogumen eksperiment z omejenimi pravili, za katerega si ni drznil misliti, da bo doživel tako veliko prepoznavnost. Med nešteti orkestralnimi izvedbami je koreografijo snovalo lepo število svetovno priznanih koreografov in plesalcev. Pomnite podobo plesnega solista na veliki rdeči mizi, ob kateri se ziba skupnost gibajočih teles? To je stalna

podoba, ki so jo koreografi le redko radikalneje spreminjali. Vsaka naslednja uprizoritev Bolera prav zato nosi precejšen izziv. Odgovoriti mora na vprašanje, kako biti zvesta svoji zapuščini in hkrati vpeljati subtilno novost. Drobne spremembe znotraj ponovitev zanimajo tudi Jesúsa Rubia Gama. V Španske borce prihaja zaporedje giba, ki ga je močno podaljšal onkraj njenega običajnega odskega trajanja. Dvanajst plesalcev se v ponovitvi vrti 50 minut. Bolero je najprej postavil s šestimi plesalci iz Barcelone in šestimi iz

Madrida. Na oder Španskih borcev sedaj stopa s šestimi plesalci iz Ljubljane (En-Knap Group) in šestimi iz Zagreba (Zagrebacki Plesni Ansambel).

Bolero je praznovanje, ki podaja roke plesalcev čez novo odprto državno mejo in pelje z novo energijo naprej. Prepustite se impulzu in ljubezni do glasbe, ki ji moramo po avtorjevem mnenju brez dvoma in vedno zaupati.

Vabljeni na premiero v torek, 4. aprila, in ponovitev, ki bo v sredo, 5. aprila, 2023.

<http://www.spanskiborci.si>

d.o.o. Ljubljana

Ekološki inženiring

Cesta Andreja Bitenca 68
1000 Ljubljana

tel. 01 51 87 222
fax. 01 51 87 224

info@aquarius-lj.si
www.aquarius-lj.si

Skala

Predno vam predstavimo, kaj vse se je letos dogajalo na naših programih, pa kratek opis naše organizacije, za tiste, ki je mogoče še ne poznate. Skala je center priložnosti za otroke in mladostnike, ki deluje na področju Fužin in Kodeljevega. Vzpostavljamo varno okolje, kjer obstajata ravnovesje med učenjem, ustvarjalnostjo, telesno vadbo in osebnostno rastjo. Več o nas si lahko preberete na spletni strani www.skala.je.

Leto 2023 smo začeli pestro, predvsem naša cirkuška skupina Fuskabo, ki je izvedla že osmo ponovitev enourne predstave z naslovom Peron čudes. Gledalci so lahko uživali v čustveni predstavi, kjer so se prepletale različne akrobacije nastopajočih.

Konec januarja smo organizirali tedenski turnir v čast Janeza Boska, kjer so se otroci in mladi pomerili v treh različnih disciplinah. Turnir smo zaključili s praznovanjem, kjer si je vsak spekel palačinko, prejel nekaj sladkega za sodelovanje, prvim trem (v

dveh kategorijah) pa smo podelili športne rekvizite.

Prav tako smo zadnje dni januarja imeli izlet dnevnega centra. Odpravili smo se na drsanje, kot se spodobi za zimske čase. Drugače pa v dnevnem centru redno poteka učenje, ustvarjalne in kuharske delavnice, klepetalnice in kvizi, trenutno pa otroci merijo moči v mesečnem turnirju zračnega hokeja.

Hitro so prišle zimske počitnice, med katerimi smo organizirali kar dve dejavnosti. V času počitnic je potekal naš prvi cirkuški festival Fuskafest in že naš dobro znani počitniški program za otroke. Na počitniškem programu so se prepletale različne ustvarjalne delavnice, iskanje skritega zaklada, izlet in pa seveda kuhanje, saj vedno radi poskrbimo, da nismo lačni. Mednarodni cirkuški festival Fuskafest pa je zajemal umetnike iz različnih držav, ki so v dopoldanskem času izvajali delavnice, v popoldanskih oz. večernih urah pa so se vsak dan vrstili

nastopi.

Februarja je bil čas, da spoznamo klovnove, stevardese, princeske, tigre in tigrice. To je čas za pustovanje. Pustni torek smo preživeli skupaj z otroki in njihovimi starši v naših prostorih, kjer ni manjkalo zabave, plesa in krofov. Še prej, konec tedna pred pustnim torkom, se je cirkuška skupina udeležila dveh pustovanj, kjer so s svojimi nastopi popestrili dogajanje. Gostovali so na Rakovniku v Ljubljani in na Vrhniki.

V kratkem času letošnjega leta se je zgodilo veliko stvari. Poleg zgoraj naštetih so se redno izvajali programi Minibusa veselja in Salezijanskega mladinskega centra, naše nogometne skupine pa so poleg petkovih treningov tekmovale tudi na ŠportKAT ligi. Pred nami je še veliko dejavnosti, ki jih bomo izvedli in ki se jim lahko pridružite tudi vi. Lepo ste vabljeni, da nas obiščete in nas še bolje spoznate.

Sandra Ružičić

Okoljski vpliv izbranih jedi

Na BBC Earth sem si ogledala oddajo Pojedina, ki bo rešila planet in po oddaji sem se začela zavedati, kaj vse vpliva na ogljični odtis posamezne hrane. Ta je lahko precej visok, vendar pa je lahko pri posameznih izbranih jedeh tudi presenetljivo nizek.

Na pojedino je bilo povabljenih pet ljudi. Najprej je bil pogovor s kuharjem. Kako razmišlja, kako načrtuje vrste hrane za restavracijo. Prvo razmišljanje je, od kod so te jedi prispele v restavracijo, in če bi jih lahko morda naročili iz bližnjih krajev, da bi bil transport krajši, hkrati pa bi bili pridelki bolj lokalni. Prevoz ima vsekakor velik vpliv na ogljični odtis hrane. Med toplogrednimi plini se najbolj zavedamo vpliva ogljikovega dioksida, velik vpliv ima tudi metan in dušikovi oksidi. Iz vseh vrednosti količin proizvedenih plinov se lahko naredi preračun in se dobi številčna vrednost, ki se imenuje ekvivalent ogljikovega dioksida. Ta se izraža v kg ogljikovega dioksida. Tako lahko s številčno vrednostjo ekvivalenta ogljikovega dioksida opredelimo vpliv določene hrane oziroma živila na okolje. Na ogljični odtis hrane vpliva mnogo dejavnikov, zato izračuni niso nikoli popolna vrednost, temveč le dobri približki. Povprečen Britanec vsako leto ustvari ekvivalent treh ton ogljikovega dioksida iz zaužite hrane in pijače. Ekvivalent treh ton ogljikovega dioksida ustvari letalo, ki leti iz VB v Hongkong.

Losos je v VB najbolj popularna riba v supermarketih. Predstavlja kar četrtnino od vse prodaje morske hrane. Britanci sami vzgajajo gomoljnice. Krompir in čebulo uživajo, zelenjava, ki se znajde redko na krožnikih, je gomoljasta zelena in pastinak. Oba sta uvrščena v zelenjavo, ki jo pridelujejo sami in sta na trgovskih policah prisotna kar dve tretjini leta. Vsak Britanec ustvari preko hrane in pijače povprečno 9 kg ekvivalent ogljikovega dioksida.

Da bi si malo lažje predstavljali, kakšne vrednosti ima posamezna hrana, ki so jo naročali

udeleženci pojedine, si pogledmo vrednosti. Za predjed so lahko izbirali med juho iz zelene (1,09), klapavicami (1,38), lososom (1,6) in beluši (3,24). Beluši so dosegli takšno visoko vrednost zato, ker so z letalom pripotovali iz Peruja. V VB sicer pridelujejo beluše, vendar v času dogodka ni bila sezona zanje. Tako lahko opazimo, da je pozorno spremljanje sezone za določeno zelenjavo bistvenega pomena, saj se ogljični odtis opazno zmanjša s kupovanjem lokalnih pridelkov.

Gojeni losos ima enega najvišjih ogljičnih odtisov v VB. Napisana vrednost se zdi relativno nizka, vendar je bila porcija lososa v predjedi težka le 80 gramov. Klapavice imajo manjši odtis, saj jih gojijo na vrveh, ko so te enkrat na njih, jih ni treba hraniti, odlična stvar je, da imajo klapavice lupino, ki je koristna in zmanjša potrebo po posebni embalaži. Izjemno velik ogljični odtis, kar 25 kg pa imajo kozice toplih voda iz Azije, pri kozicah hladnih voda, ki jih gojijo v VB, pa je ta le 3, 8 kg. Vrednost ogljičnega odtisa lososa in trske je 4,8 kg. Pri lososu je to na račun krme, pri trski pa na račun goriva, ki ga porabijo ribiške ladje. Za primerjavo, vrednost odtisa klapavic je le 1, 4 kg. Glede pijač pa je pomemben vir. Če so prišle od daleč s prevozom, potem je pomembno, ali so bile že tam pakirane. Na primer vino iz Argentine, ki je prišlo z ladijskim prevozom, je bilo na zabojniku shranjeno v en sam plastičen balon. Ko je prispevalo, so ga v VB ustekleničili. Tako so se izognili teži stekla, ki bi sicer povečala porabo goriva, s tem tudi stroške prevoza ter seveda tudi zvišala vrednost ogljičnega odtisa. Za potrošnike ni enostavno izvedeti, kakšen je odtis hrane, ki jo zgleddamo na policah v trgovini. Malo si lahko pomagamo s tem, da se pozanimamo, katere so naše lokalne pijače. Te imajo običajno nižji ogljični odtis.

Tako je pojedina prišla do točke, ko so gostje izbirali glavno jed. Na voljo je bil tofu (0,86), pi-

ščanec (2,09) s krompirjem (1,44) ter goveji zrezek (8,5). Kot lahko opazimo, ima zrezek najvišji ogljični odtis. Tu gre za britansko govedino, če bi bilo meso uvoženo, bi bil odtis še višji. Govedina ima tako visok ogljični odtis zato, ker krave proizvajajo metan. Vse krave proizvajajo metan, ne glede na to ali je krava v hlevu ali na prostem. Svinje in piščanci imajo drugačni prebavni sistem in ne proizvajajo metana. Določena kmetijska površina ni primerna za poljedelstvo, zato se je tam razvila živinoreja. Da bi bil prehod na nižji ogljični odtis možen, se znanstveniki usmerjajo na selekcijo krav, ki bi proizvajale manj metana. Enako težki kravi iste pasme sta proizvedli različno količino metana. Pri eni kravi je bila količina metana kar za polovico nižja kot pri drugi. Gre zato, da krave prebavljajo travo s pomočjo mikrobov, ti mikrobi pa ob razgradnji trave ustvarjajo metan. Vzreja krav z manj mikrobi, ki proizvajajo metan, bi bila lahko kar dobra rešitev za zmanjšanje proizvodnje metana pri kravah.

Mohamed Mehedi Hasan z univerze v Newcastlu pa je v svoji raziskavi dokazal, da imajo določene začimbe lastnosti, ki naredijo prebavni sistem ovc bolj učinkovit in zato te proizvedejo manj metana kot sicer. Vsaka ovca dnevno proizvede okoli 20 litrov metana, krava pa okoli 500. Poleg okoljskih posledic, ki jih ima odkritje, ne gre zanemariti tudi ekonomskega vidika. Zaradi neučinkovite prebave ovca porabi okoli 12 % zaužite hrane zgolj za prebavljanje. Če je ta proces bolj učinkovit, se poveča tudi količina mleka in mesa na žival. Izmed testiranih začimb je bil najbolj učinkovit koriander (40 % manj metana), kurkuma (30 % manj metana) in kumina (22 % manj metana). Prednost uporabe začimb je tudi v njihovi cenovni dostopnosti, v primerjavi z antibiotiki, katerih dodajanje krmi so evropske oblasti prepovedale. Vse to, kar velja za ovce, naj bi veljalo tudi za krave.

Lahko opazimo, da ima tofu,

ki je narejen iz soje, precej nizek ogljični odtis. Vzrok, da ima soja slab sloves, je v dejstvu, da se 90 % soje porabi za krmo živali. Zaradi potrebe po poljedelskih površinah za pridelavo soje se ponekod krčijo gozdovi. Gostom so ponudili še sladico. Na izbiro je bil čokoladni kolaček (0,82), banana (0,91), jagodičevje (1,42), plošča s siri (2,18). Kaj hitro lahko opazimo, da ima čokoladni kolaček nizek ogljični odtis. Iz tega stališča je dobra izbira. Žal pa je bilo pri izdelavi kolačka uporabljeno palmino olje. Multinacionalke na leto požgejo na tisoče hektarov pragozda in namesto njega tam napravijo plantaže palm. Uničujejo naraven habitat mnogim živalim in s tem negativno vplivajo na naš planet.

Vrednosti ogljičnega odtisa posameznih sirov so precej različne. O višini odloča predvsem količina in vrsta porabljenega mleka. Parmezan ima (18,6), alpski sir iz vzhodne Francije (13,6), čedar (11,8), brie (8,8), kozji sir (6,5). Mehki siri imajo nižjo vrednost ogljičnega odtisa kot trdi, zato so boljše izbira. Kozji sir ima nižji ogljični odtis, saj je za kilogram kozjega sira potrebno le 5 litrov kozjega mleka, medtem ko je za kilogram čedarja potrebno 10 litrov kravjega mleka. Maline, ki jih je kuhar uporabil za posladek, so bile vzgojene v Britaniji in tam tudi zamrznjene. Če bi bile uvožene, bi bil zaradi prevoza njihov ogljični odtis precej višji. Prav tako bi bil ogljični odtis višji, če bi bile vzgojene v rastlinjaku. Banane imajo tako nizek ogljični odtis zato, ker jih prevažajo v ladijskih zabojnikih. Ta vrsta prevoza ima veliko nižji ogljični odtis v primerjavi z letalskim prevozom. Pri nakupu hrane je treba zasledovati etični in okoljski vidik. Z malo prilagoditve lahko jemo hrano, ki ne uničuje planeta. Čeprav so vrednosti izračunane za Veliko Britanijo, lahko razmislimo in ugotovimo, da je v Sloveniji precej podobno.

(mp)

